

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

KALEVAGATAN 6 - HELSINGFORS 10
Telefon (växel) 649511 Postgiro 120811
Affärsbankerna Andelskassorna Sparbankerna konto 5041

Cirkulär nr 18/73

31.10.1973

Till arbetspensionsanstalterna

Till riksdagen avläts den 19 innevarande oktober regeringens proposition med förslag till lagstiftning angående avträdelsepension och en proposition med förslag till ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare och av 30 § folkpensionslagen. Den väsentliga innebörden i propositionerna utgör sådana åtgärder, genom vilka man strävar till att åstadkomma system med avträdelse- och generationsväxlingspensioner för jordbrukare.

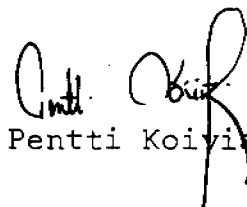
Enligt propositionen angående avträdelsepension skulle till 55 år fylld odlare, som varaktigt avstår från att bedriva jordbruk, utbetalas en särskild avträdelsepension, som tryggar utkomsten. Generationsväxlingspension åter skulle utbetalas till äldre odlare, som före uppnådd pensionsålder avstår från sin för fortsatt odling lämpliga brukningsenhet till förmån för en nära anhörig.

Till tidpunkt för ikraftträdandet av de i propositionerna avsedda lagarna föreslås den 1 januari 1974. Propositionernas innehåll framgår av bilagorna till detta cirkulär.

Pensionsskyddscentralen kommer att i sinom tid lämna närmare anvisningar beträffande tillämpningen av lagarna.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Aarre Metso

Pentti Koivisto

Bilagor: Kopior av regeringens propositioner

LA.JL.AN

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning angående avträdelsepension.

För balansering av jordbruksproduktionen har man under de senaste åren strävat till att genom specialåtgärder minska den odlade åkerarealen. I detta syfte stiftades år 1969 en lag om begränsning av nyttjande av åker (åkerreserveringslagen). Åkerreserveringssystemet bör likväl anses vara en temporär lösning, ty inom denna ram har man i allmänhet icke kunnat bestämma på vilket sätt från odling bortlämnad åker slutgiltigt skall användas. När nya åtgärder planeras för balansering av produktionen borde man även sträva till att åkrar, som icke lämpar sig för jordbruksproduktion, t. ex. genom beskogning definitivt skulle kunna bortlämnas från produktionen. Samtidigt borde sådana åtgärder effektivieras, vilka har till syfte att förbättra livsdugligheten hos de lägenheter som stannar kvar inom jordbruksproduktionen.

Ovan nämnda mål har regeringen försökt uppnå genom att den 7 maj 1971 till riksdagen avläta en proposition med förslag till lagstiftning angående avgångsvederlag. Riksdagen hann likväl inte slutbehandla propositionen, varför den förföll. Sagda proposition, nu med förslag till lagstiftning angående avträdelsevederlag och till vissa delar justerad, avläts ånyo till riksdagen den 19 maj 1972 samtidigt med propositionen med förslag till lagstiftning angående avträdelsepension.

I samband med avgörandet innevarande är angående lantbruksinkomsten kom man överens om vissa ändringar och justeringar i avträdelsepensionssystemet. För genomförande av dessa ändringar och justeringar har regeringen återtagit sin tidigare proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning angående avträdelsepension. Sagda proposition avlätes nu till riksdagen på nytt i den form lantbruksinkomstavgörandet förutsätter och till vissa delar även annars justerad, närmast i tekniskt avseende.

Åstadkommandet av ett särskilt avträdelsepensionssystem förutsattes även i det helhetsbetonade inkomstpolitiska avgörandet rörande år 1971 och en del av år 1972, i vilket det förutsattes, att systemet skulle träda i kraft från ingången av år 1972.

Enligt propositionen om avträdelsevederlag skulle till odlare som säljer sin brukningsenhet och förbinder sig att för viss tid avstå från att bedriva jordbruk erläggas ett särskilt avträdelsevederlag. Syftet med ersättningen skulle vara att trygga äldre odlares utkomst åtminstone ända till pensionsåldern, då de lagbundna pensionerna börjar utgå, eller om det är fråga om en yngre odlare, att stöda honom då han söker sig till ett nytt yrke. Den sålda brukningsenhetens åkerareal skulle definitivt bortlämnas från produktionen eller användas för förbättrande av lägenhetens livsduglighet.

Avträdelsevederlagssystemet skulle vara allmänt och omfatta alla åldersklasser. Huvudvikten av de åtgärder som främjar avträdelse skulle likväl läggas vid ålderstigna odlare som närmar sig pensionsåldern. På grund av yrkeskårens åldersstruktur finns det jämförelsevis mycket sådana odlare, de brukningsenheter de besitter är mindre än vad brukningsenheterna i genomsnitt är och deras beredvillighet att avstå från jordbruket är oftast större än normalt. Dessa åldersklassers avgång skulle främja balansen av produktionen och förstoringen av lägenhetsarealen. Avståendet från tidigare yrke skulle icke heller, i motsats till vad fallet är då det är fråga om yngre personer, innebära utgifter för sysselsättning eller omskolning.

Det är klart, att en äldre odlare ofta skulle vara beredd att avstå från att bedriva jordbruk, om han skulle vara förvissad om att en skälig utkomst är tryggad för honom för hans återstående livstid. Detta skulle kunna förverkligas genom att till odlare skulle betalas en avträdelsepension, som vore preciserad så, att pensionen tillsammans med den köpeskilling som erhålles av överlåtelsen av brukningsenheten eller dess jordbruksjord, en eventuellt förbehållen bostadsförmån och intäkterna av skog som eventuellt ännu förblivit i odlarens ägo jämte husbehovsodling av trädgårdsprodukter och potatis samt binkomster och lagbundna pensioner skulle räcka till för odlarens utkomst. Vid dimensioneringen av avträdelsepensionen borde man sträva till att även i fråga om småbruk komma till pensionsbelopp som ger ett

tillräckligt stöd. Till följd härav skulle pensionsbeloppet icke, i motsats till avträdelsevederlaget, få vara beroende enbart av den överlätna lägenhetens bruksvärde, utan det borde i synnerhet gynna småbruk. Avträdelsepensionssystemet borde på samma sätt som åkerreserverings- och avträdelsevederlagssystemet byggas på odlarens frivilliga initiativ.

På ovan anförda grunder borde man jämsides med avträdelsevederlagssystemet få ett avträdelsepensionssystem.

Då tillämpningsområdet för avträdelsepensionssystemet vore begränsat bl. a. till tiden och då man i lagen vore tvungen att intaga flera till sin natur pensionstekniska stadganden, borde lagen angående avträdelsepension stadgas separat från lagen angående avträdelsevederlag.

Pensionsrätten.

En förutsättning för erhållande av avträdelsepension vore, att den som äger brukningsenhet eller del därav för förbättrande av jordbrukets struktur varaktigt avstår från att bedriva jordbruk. Om han senare på nytt skulle bli jordbrukare, skulle följden vara, att avträdelsepensionen upphör. Avträdelsepension skulle även kunna utbetalas till pensionsberättigad ägares make eller maka, som varaktigt avstår från att bedriva jordbruk. För ovan avsedda personer föreslås i lagen benämningen avträdare. Vardera maken skulle få sin egen pension och den skulle såtillvida vara oberoende av den andra makens pensionsrätt, att upphörandet av den enas pensionsrätt icke skulle inverka på den andra makens pensionsrätt. Avträdelsen skulle anses ha skett för förbättrande av jordbrukets struktur, om den skulle främja bildandet av ändamålsenliga brukningsenheter eller om följden därav skulle vara att åker som till sin kvalitet eller sitt läge är dålig skulle uteslutas från jordbruksproduktionen.

Ersättning för avträdelse i form av pension lämpar sig för odlare som har hunnit bli rotfast i sitt yrke och som redan därför skulle ha svårt att anpassa sig i en annan arbetsmiljö. Avträdelsepension borde icke utbetalas till odlare som har haft jordbruket endast som ett särintresse vid sidan om, utan det borde förutsättas, att jordbruket har varit en väsentlig inkomstkälla för honom. Fördenskill föreslås stadgat att avträdaren, bosatt på lägenheten, åtminstone under fem år omedelbart före avträdelsen bör ha idkat gårdsbruk på lägenhet som uppfyller vissa minimikrav. Yt-

terligare skulle förutsättas, att inkomster som erhållits utom jordbruket icke avsevärt överstiger det belopp som bör anses sedvanligt inom jordbruket.

Även den som tidigare ingått åkerreserveringsavtal beträffande sin lägenhet borde ges möjlighet att övergå till avträdelsepension. Då avträdare som ingått åkerreserveringsavtal ofta kan ha flyttat bort från lägenheten, borde i lagen intagas ett specialstadgande, enligt vilket avträdaren, vid beräkandet av ovan nämnda tid av fem år, skulle anses ha fortsatt att idka gårdsbruk och att bo på lägenheten även den tid åkerreserveringsavtalet har varit i kraft. Från kravet att bo på lägenheten skulle man även annars kunna avstå då särskilda skäl därtill föreligger. Som sådana skäl kunde komma i fråga sjukdom, avtjänande av frihetsstraff och andra motsvarande tvingande personliga hinder.

För att systemets utjämnande inverkan på jordbruksproduktionen och dess förbättrande inverkan på lägenheternas struktur skall bli kännbar, borde dess tillämpningsområde icke begränsas till de allra äldsta åldersklasserna. Erfarenheterna av utländska system synes visa, att odlarna är villiga att bli avträdelsepensionerade ungefär i 60 års åldern. Därför föreslås, att odlare, som då avträdelsen sker har fyllt 55 år, skulle vara berättigad till avträdelsepension. Då av äkta makar hustrun ofta är några år yngre än mannen och då hustruns möjligheter att söka sig ut i förvärvslivet i allmänhet är mindre, skulle nämnda åldersbegränsning icke tillämpas i fråga om hustrun då mannen är berättigad till avträdelsepension.

Många odlare som redan uppnått pensionsåldern fortsätter att bedriva jordbruk, ehuru detta ofta nog icke jordbruks- och pensionspolitiskt sett kan anses vara ändamålsenligt. Möjligheten att bli avträdelsepensionerad skulle även i dessa fall kunna främja ett definitivt avstående från jordbruk. Sålunda borde lagen även tillämpas på odlare som vid avträdelsen har uppnått den allmänna pensionsåldern 65 år. Avträdelsepensionsbeloppet skulle likväl härvid på grund av det lagbundna pensionsskyddet vara mindre än för yngre avträdare.

Då det är svårt att på förhand uppskatta avträdelsepensionssystemets verkningar på jordbruksproduktionen, brukningsenheternas struktur och utvecklingen av landsbygdens samhällsstruktur och då man icke med säkerhet vet, vilken målsättningen för jordbrukspolitikens framtida utvecklande är, föreslås att lagen en-

dast skulle tillämpas på avträdelser som skett under en tid av tre år eller under tiden mellan den 1 januari 1974 och den 31 december 1976. På grund av de erfarenheter man fått kan det avgöras, huruvida man bör fortsätta med systemet sådant det är eller om eventuella ändringar bör göras i lagen.

Då odlare uppfyller de förutsättningar som krävs för erhållande av såväl avträdelsepension som avträdelsevederlag, skulle han äga möjlighet att på förhand själv välja mellan dessa båda system. Om han skulle välja avträdelsevederlaget, skulle han förlora sin rätt till avträdelsepension, medan han vid ett motsatt val icke skulle kunna erhålla avträdelsevederlag. Makar borde göra sitt val tillsammans så att de antingen skulle komma att höra enbart till avträdelsepensionssystemet eller till avträdelsevederlagssystemet.

Brukningens enhet som avträdes.

Avträddare skulle vara berättigad till pension endast om den brukningsenhet som avträdelse-åtgärderna avser omfattar minst en hektar till jordbruksproduktion använd åker. Emedan avträdelsepensionsbeloppet annars skulle bli betydelselöst, skulle det likväl alltid krävas, att lägenhetens areal, förvandlad till jordbruksjord, skulle vara minst två hektar. Jordbruksjordens hektar skulle beräknas enligt samma grunder som i lantbruksföretagarnas pensionssystem. Härvid skulle åker och trädgård beaktas sådana de är och av växtlig skogsmark skulle i södra Finland beaktas 1/10, i mellersta Finland 1/15 och i norra Finland 1/20. Man skulle utgå från jordbruksjordens hektar även vid beräkningen av avträdelsepensionens belopp. För hindrande av att odlare, som planerar att få avträdelsepension, börjar skaffa sig tillskottsområden i syfte att få större avträdelsepension, föreslås stadgat, att såsom jordbruksjord icke skulle beaktas område som anskaffats efter det lagpropositionen har avlåtits till riksdagen.

Om avträddare eller äkta makar, som är avträddare, i sin ägo har två eller flera brukningsenheter, skulle en förutsättning för erhållande av avträdelsepension vara, att man på alla dessa avstår från att bedriva jordbruk. Även om avträddaren skulle äga endast en del av brukningsenheten, skulle en förutsättning för erhållande av pension vara, att avträdelseåtgärderna hänför sig till hela brukningsenheten. Det skulle likväl icke vara nödvändigt att in-

rikta dessa åtgärder på sådan del av brukningsenhet, som har odlats såsom en särskild produktionsenhet på grund av samsjukifte. Då brukningsenhet ägs av flera gemensamt skulle av brukningsenhetens delägare endast de erhålla avträdelsepension som uppfyller ovan uppräknade förutsättningar för erhållande av pensionen.

Överlåtelseägare och lägenhetens nya användning.

En central betydelse i fråga om uppnåendet av lagens ändamål har stadgandena om den framtida användningen av lägenhet som avträdes. Problemet vid balanseringen av jordbruksproduktionen är att få åkerarealen minskad. Genom avträdelsepensionssystemet borde från jordbruksproduktionen, antingen för beskogning eller annan användning, uteslutas sådana lägenheter, som på grund av sin ringa storlek, sitt läge eller av annan orsak icke är utvecklingsdugliga, ej heller lämpliga att sammanslås med andra lägenheter på området. Å andra sidan förekommer det fall, i vilka man genom att sammanslå lägenheter på ett område eller åtminstone dessas åkrar skulle kunna uppnå en väsentlig förbättring av de framtida verksamhetsförutsättningarna för jordbruket på området och i vilka det till och med är nödvändigt att lägenheten eller dess åker förblir i användning inom jordbruket, sammanslagen med andra lägenheter för att ändamålsenliga brukningsenheter skall kunna bildas eller traktens samhällsstruktur utvecklas. I lagförslaget har såsom villkor för avträdelsepension beaktats de båda ovan nämnda alternativa ändamål för vilka en lägenhet, som överlåtes, framdeles kan bli använd: antingen skall jorden användas för åstadkommande av ändamålsenliga brukningsenheter eller inte längre användas för jordbruksändamål. Detaljerade stadganden om hur dessa syften skall avvägas mot varandra föreslås likväl icke i själva lagen, utan saken skulle regleras genom föreskrifter som utfärdas av statsrådet. På så sätt skulle det bli möjligt att ansluta avträdelsepensionssystemet till den jordbrukspolitik som för tillfället följs i riket. Föreskrifterna borde ges för ett år i sänder. Då de förnyas borde förhållandenas utveckling och erfarenheterna av lagens tillämpning beaktas. Härutöver skulle statsrådet tillkomma befogenhet att efter prövning uppställa även andra villkor och inskränkningar angående den framtida använd-

ningen av brukningsenhet som avträdes än dem som nämns i lagen.

Såsom överlåtelseägare skulle jordbruksstyrelsen eller enskild odlare, åt vilken brukningsenheten skulle kunna överlåtas till åker- eller skogstillskottsområde, kunna komma i fråga. Jordbruksstyrelsen skulle äga rätt att med gårdsbrukets utvecklingsfonds medel köpa i förslaget avsedda brukningsenheter. De åkrar, som icke skulle lämpa sig som åkertillskottsområden för andra brukningsenheter, borde på åtgärd av jordbruksstyrelsen beskogas eller på annat sätt uteslutas ur produktionen. Såsom tillskottsområden lämpliga åkrar skulle kunna användas för förbättrande av andra lägenheters livsduglighet. För att jord som är avsedd för annan användning än fortsatt jordbruksproduktion icke på nytt skall läggas under odling, föreslås att jordbruksstyrelsen ges de möjligheter att vidtaga säkerhetsåtgärder som har föreslagits i regeringens proposition med förslag till lag angående avträdelsetvederlag. Statsrådet skulle äga befogenhet att vid behov utfärda föreskrifter för jordbruksstyrelsen angående lägenheternas senare användning.

Huvudregeln skulle vara, att odlaren bör överlåta sin brukningsenhet i dess helhet. Med tanke på lagens syftemål skulle det likväl i vissa fall även vara ändamålsenligt att odlaren, under det han fortfarande behåller skogsmarken i sin ägo, skulle kunna överlåta enbart åkern på sin brukningsenhet till jordbruksstyrelsen eller som tillskottsjord till enskild odlare. En förutsättning för erhållande av pension skulle härvid dessutom vara, att han samtidigt skulle förbinda sig att icke överlåta skogsmarken på sin brukningsenhet till annan än jordbruksstyrelsen, kommun eller som tillskottsjord till enskild odlare. Likaså skulle odlare kunna erhålla avträdelsepension genom att av sin brukningsenhet beskoga sådan åker, som icke har ändamålsenlig användning som åkertillskottsjord, såframt han skulle överlåta annan åker på sin brukningsenhet till jordbruksstyrelsen eller som tillskottsområde till enskild odlare och samtidigt förbinda sig att icke överlåta skogsmarken på sin brukningsenhet till annan än jordbruksstyrelsen, kommun eller enskild odlare.

Då brukningsenhets ägare överlåter sin brukningsenhet, skulle det underlätta hans utkomst och även med tanke på hans trivsel vara önskvärt, att han, om han så önskar, fortfarande skulle kunna bo i bostadsbyggnaden på brukningsenheten och för husbehov odla potatis och

trädgårdsprodukter. Fördenskull föreslås, att ägaren skulle vara berättigad att vid avträdelset av sin brukningsenhet i sin ägo eller besittning behålla driftscentrumet och av därtill hörande jord så mycket som sagda husbehovsodling kräver. Det skulle även vara möjligt att förbehålla sig enbart boenderätten.

Då syftemålet med avträdelsepensionssystemet är, förutom att balansera jordbruksproduktionen, även att bilda ändamålsenliga brukningsenheter, är det icke motiverat att sådana odlare blir delaktiga av pensionsförmånerna, vilka avträder en väsentlig del av sin brukningsenhet på ett med tanke på rationaliseringen av brukningsenheten oändamålsenligt sätt. Fördenskull föreslås stadgat, att rätt till avträdelsepension icke föreligger, om avträderen till andra än jordbruksstyrelsen eller som tillskottsområde till enskild odlare efter det lagpropositionen har avlåtits till riksdagen har överlåtit en så väsentlig del av sin brukningsenhet, att överlåtelsen bör anses splittra lägenheten.

Rätt till avträdelsepension skulle icke föreligga, då annan odlare köper brukningsenhet för att på denna fortsätta bedrivandet av gårdsbruk såsom en självständig produktionsenhet. Detta skulle även avse sådana fall, då föräldrar säljer sin lägenhet till sina barn som fortsätter jordbruket. Härvid är det nämligen icke fråga om sådan förbättring av jordbruksstrukturen som i nuvarande skede i enlighet med ovan anförda motiveringar bör anses vara syftet med avträdelsepensionssystemet. För ordnande av möjlighet att befordra generationsväxlingen har regeringen likväl för avsikt att till riksdagen avlåta en särskild proposition med förslag till lag angående ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare, enligt vilken generationsväxlingen på brukningsenheterna skulle kunna främjas genom att man betalar en särskild generationsväxlingspension till odlare som avstår från jordbruket till förmån för en nära anhörig.

Avträdelsepensionens belopp.

Såsom avträdelsepension skulle utbetalas antingen full avträdelsepension eller minskad avträdelsepension. Vid den minskade avträdelsepensionen skulle en av vissa andra lagbundna pensioner föranledd sänkning ha beaktats. Sagda avträdelsepension skulle betalas till sådan avträdelsepensionstagare, som har fyllt 65 år eller som erhåller enligt sjukförsäkringslagen

tillsvidare eller för minst två månader åt gången beviljad dagpenning eller invaliditets- eller arbetslöshetspension enligt folkpensionslagen. I annat fall skulle full avträdelsepension betalas.

Vid beräkandet av avträdelsepensionen skulle såsom utgångspunkt tagas den överlätna eller beskogade brukningsenhetens areal, omräknad i jordbruksjord, emedan denna kan anses ungefärligen ange omfånget av det företag som överlätes och storleken av den arbetsinsats, som odlaren förbinder sig att icke använda framdeles. Den fulla avträdelsepensionens belopp per månad skulle vara 80 mark per hektar jordbruksjord för de fem första hektaren samt därefter 18 mark per hektar. Högst 15 hektar skulle beaktas. Genom att fastställa den per hektar utgående pensionen större för de fem första hektaren har man strävat till att pensionen skall vara tillräcklig speciellt för småbruk. Sagda sätt att fastställa pensionen leder samtidigt till att man i allmänhet för varje avträddare, med beaktande av den för honom eventuellt förbehållna bostadsförmånen, intäkter av skog som eventuellt fortfarande förblivit i hans ägo och eventuella biinkomster, kan trygga en minimiutkomst.

Då en brukningsenhet överlätes i sin helhet, skulle man vid beräkandet av pensionen beakta hela brukningsenhetens areal. Om avträdelseätgårderna skulle gälla brukningsenhetens åkrar och avträddaren fortfarande skulle ha skogsmarken kvar, skulle pensionen endast bestämmas i fråga om åkrarna. Till avträdelsepension icke berättigade ägares andelar i brukningsenhet, som är föremål för avträdelseätgärder, skulle icke ha någon inverkan på beräkandet av avträdelsepensionen. Undantag skulle likväl göras i fråga om äkta makar, emedan de även annars behandlas såsom en helhet.

Om samma brukningsenhet avträdes av tvenne, skulle ovan nämnda pension höjas med 50 procent och om avträddarna är tre eller flera, skulle den höjas med 100 procent. Den sålunda erhållna gemensamma avträdelsepensionen skulle fördelas jämnt mellan pensionsstagarna, om särskild orsak till annan fördelning icke skulle finnas. En dylik särskild orsak skulle kunna vara, att avträddarnas andelar av den lägenhet avträdelserna gäller eller deras arbetsinsats i jordbruksföretaget avsevärt har avvikit från varandra. Någon pensionsstagares död eller en förändring av hans pensionsbelopp skulle icke längre senare medföra ändringar i

de övrigas pensioner. Pensionsbeloppet skulle icke heller senare höjas på grund av att pensionsstagaren till jordbruksstyrelsen eller som tillskottsjord till odlare överläter skogsmark som han undantagit vid överträdelserna.

Beloppet av den minskade avträdelsepensionen skulle beräknas så, att från full avträdelsepension avdrages den pension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare, som avträddaren är berättigad att erhålla på grund av sin lantbruksföretagarverksamhet före avträdelserna (fribrevspension) samt folkpensionens grunddels- och understödsdelsbelopp sådana de beaktas t. ex. i lagstiftningen om arbetspension. I minskad avträdelsepension skulle likväl alltid utbetalas minst 74 mark i månaden. Då av andra pensioner föranledd minskning beräknas, skulle sagda pensioner beaktas sådana de är då avträdelsepensionen börjar. Sålunda skulle man redan vid beviljandet av avträdelsepension kunna meddela, hur stor minskning av avträdelsepensionen annat pensionskydd sedermera föranleder. Sagda förfarande skulle även ha den fördelen, att en senare höjning av nivån för annat pensionskydd icke leder till att avträdelsepensionen minskar.

För att avträdelsepensionerna skall bevara sitt köpvärde, borde de i lagen stadgade markbeloppen och avträdelsepensionerna bindas vid förändringarna i levnadskostnadsindexet. En justering skulle ske i början av varje kalenderår.

Emedan vardera maken skulle ha rätt att erhålla avträdelsepension, skulle familjepension efter avträdelsepensionstagare icke behöva utbetalas. Möjligheten att erhålla familjepension föreslås sålunda icke intagen i systemet.

Att bli avträdelsepensionerad innebär, att man varaktigt avstår från att idka jordbruk. Om avträddaren skulle börja idka jordbruk i större omfattning än vad en husbehovsodling förutsätter, skulle följden vara att pensionen upphör. Pensionen skulle också upphöra, om ägaren skulle överläta den skogsmark han undanhållit till annan än jordbruksstyrelsen eller kommun eller som tillskottsområde till odlare eller om han icke skulle iakttaga den beskogningsförbindelse han ingått.

Det bör anses skäligt att avträddaren, som oftast disponerar över den köpeskillning som erhållits för lägenheten, i någon mån skulle delta i bekostandet av sin avträdelsepension. Fördenskull föreslås att avträddare, som icke fyllt 65 år då han blir pensionerad, skulle vara

skyldig att erlægga en försäkringspremie som skulle vara beroende av hans ålder då han blir pensionerad och av det hektartal jordbruksjord som skall beaktas vid beräkandet av avträdelsepensionen. Grundförsäkringspremien skulle vara 25 mark per full hektar jordbruksjord som skall beaktas vid fastställandet av pensionen, och den skulle multipliceras med det antal fulla år, som återstår till 66 års åldern. Enligt samma princip skulle försäkringspremien fastställas om avträdelsepensionstagarna är flera än en. Det är möjligt att ingenting av köpeskillingen återstår, då skulderna avdragits, för avträdare som sålt hela sin lägenhet. För att avträdare som konstaterats vara medellös icke skall förlora sin möjlighet till avträdelsepensionsskydd föreslås stadgat, att försäkringspremien småningom skall kunna avdras från pensionen på samma sätt som det kan förfaras i pensionssystemet för lantbruksföretagare.

Organisationen.

Jordbruksstyrelsen, lantbruksdistriktens lantbruksbyråer och de kommunala lantbruksnämnderna samt lantbruksföretagarnas pensionsanstalt skulle svara för skötseln av avträdelsepensionssystemet. Det skulle åligga lantbruksbyråerna att mottaga pensionsansökningarna och till dem anslutna utredningar samt sköta rådgivningen och kundtjänsten för odlarna. Byrån skulle sända pensionsansökan jämte utlåtande till jordbruksstyrelsen, som skulle avgiva utlåtande om huruvida förutsättningar för erhållande av pension föreligger. Om sökandens pensionsrätt har varit beroende av bedömning av omständigheter som ansluter sig till förbättrandet av jordbrukets struktur och jordbruksstyrelsen i sitt utlåtande kommit till ett för sökanden negativt resultat, borde jordbruksstyrelsen underställa ärendet jord- och skogsbruksministeriet för avgörande.

Pensionen skulle beviljas och utbetalas samt indrivningen av försäkringspremien handhas av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. På detta sätt skulle man kunna betjäna sig av i pensionsanstalten redan förut förekommande handläggnings- och utanordningssystem samt dess pensionstekniska sakkunskap. Utanordningen av avträdelsepensionen skulle kunna ske i samband med lantbruksföretagarpensionen, varvid odlaren skulle få dessa sina pensioner från samma anstalt. Detta arrangemang

skulle även möjliggöra, att odlarnas representanter i pensionsanstaltens förvaltningsorgan skulle kunna deltaga i ärendenas behandling. Vid avgörandet av pensionsärende skulle pensionsanstalten likväl icke äga rätt att avvika från lantbruksmyndigheternas utlåtande till den del det berör omständigheter i anslutning till förbättrandet av lantbrukets struktur.

Vid handläggningen av pensionsansökningar och utanordningen av pensioner samt i anstaltens förvaltning borde stadgandena i lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för lantbruksföretagare i tillämpliga delar iakttas. I beslut i avträdelsepensionsärende skulle ändring sökas i samma ordning som i pensionsärendena enligt lagen om pension för lantbruksföretagare. Över pensionsanstaltens beslut skulle besvär sålunda kunna anföras hos pensionsnämnden och över pensionsnämndens beslut hos försäkringsdomstolen. Frågan om, huruvida överlåtelsen främjar förbättrandet av jordbrukets struktur, bör anses nästan uteslutande vara en fråga om ändamålsenlighetsprövning. Dess avgörande förutsätter dessutom sådan speciell sakkännedom om förhållandena inom jordbruket som jordbruksstyrelsen och jord- och skogsbruksministeriet innehar. Fördenskull skulle rätt att söka ändring icke föreligga, om pensionsansökan förkastats på sagda ändamålsenlighetsgrunder.

Ett effektivt förverkligande av avträdelsepensionssystemet kräver, att odlare, som planerar avträdelse, redan före den slutliga avträdelsen kan erhålla visshet om, huruvida han erhåller avträdelsepension och hur stort pensionsbeloppet är. Fördenskull föreslås, att avträdelsepension skulle kunna beviljas villkorligt redan före avträdelsen. I fråga om överlåtelse av brukningsenhet eller del därav, skulle jordbruksstyrelsens köpebud eller ett utkast till överlåtelsehandling betraktas därvid som grundval. En förutsättning för erläggande av pension skulle vara, att en överlåtelsehandling enligt köpebudet eller utkastet, en besogningsförbindelse eller en till riktigheten styrkt avskrift därav tillställes inom utsatt tid pensionsanstalten.

Sammansättningen av lantbruksföretagarnas pensionsanstalts delegation och styrelse föreslås ändrad så, att till vartdera organet även skulle höra en av jord- och skogsbruksministeriet utsedd representant. Denna ändring föreslås inlagan i lagen om pension för lantbruksföretagare.

Kostnader.

Staten skulle svara för kostnaderna för avträdelsepensionerna till den del de försäkringspremier som avträdarna erlagt icke förslår för dessa utgifter. De kostnader som åsamkas lantbruksföretagarnas pensionsanstalt av verkställandet av avträdelsepensionssystemet skulle sammanslås med förvaltningsutgifterna för pensionsanstaltens övriga verksamhet, och pensionsanstalten skulle ersättas för dessa av statens medel på samma sätt som för förvaltningsutgifterna för lantbruksföretagarnas pensionssystem.

Det är icke möjligt att på förhand beräkna de kostnader avträdelsepensionssystemet medför, emedan utnyttjandet av systemet helt är beroende av odlarnas egen prövning. För närvarande finns det ungefär 70 000 odlare i åldern 55—65 år och deras makars antal utgör ungefär 60 000. Om antalet lägenheter som överlätes under de tre närmaste åren skulle vara 10 000 och lägenheternas medelstorlek ungefär densamma som i åkerreserveringssystemet d.v.s. ungefär 7 åkerhektar (9 jordbruksjordshektar), skulle detta i pensionsutgifter under det första året betyda 10 milj., under det andra året 30 milj., under det tredje året 47 milj. och under det fjärde året 52 milj. mark, varefter kostnaderna gradvis skulle nedgå med 4—5 milj. mark om året. De betalningsandelar avträdarna erlägger skulle å andra sidan under sagda tre år ge ungefär 12 milj. mark. Om de överlättna lägenheternas antal skulle vara 20 000, skulle ovan nämnda kostnadssiffror stiga till det dubbla.

Beräknad per åkerhektar som överlätes kan statens pensionskostnad i medeltal beräknas till 600—700 mark om året. Om man skulle anse, att det för balansering av jordbruksproduktionen fordras, att 500 000 hektar odlad åker uteslutes och om man skulle anta, att överproduktionen fördelar sig på dessa åkerhektar, innebär varje ur produktionen utesluten hektar en årlig inbesparing på ungefär 1 000 mark för staten i form av en minskning av exportstödet. Vid denna jämförelse bör likväl beaktas, att en väsentlig del av den åkerjord som går genom systemet är planerad att återgå till produktionen, och att avkastningen av åkrar-

na på de lägenheter som överlätes uppenbarligen, såsom de av åkerreserveringssystemet erhållna erfarenheterna visar, är mindre än den genomsnittliga avkastningen. Den inskränkande verkan på överproduktionen, som uteslutandet av åker medför, blir därför i motsvarande mån mindre. Å andra sidan kan man även vänta sig, att den förbättring av jordbrukets struktur som erhålles genom avträdelsepensionssystemet i sinom tid ökar jordbrukets möjligheter att upprätthålla produktionen till fördelaktigare kostnader, varvid behovet av stöd för jordbruket samtidigt minskar. Dessutom skulle något antal arealtillägg omedelbart falla bort eller också skulle deras antal minska då lägenheter skulle sammanslås eller fogas till större lägenheter. Därjämte skulle avträdelsepensionssystemet inverka sänkande på de kostnader, som åsamkas staten av pensionssystemet för lantbruksföretagare.

Annan lagstiftning.

Vid beräkandet av avträdelsepensionen skulle, såsom ovan utretts, folkpensionens understödsdel i sin helhet beaktas såsom en minskande faktor. För att avträdelsepensionen icke å sin sida skulle kunna minska sagda understödsdel, föreslås det bli stadgat, att avträdelsepensionen är prioriterad inkomst vid beräkandet av understödsdelen. Däremot bör det anses motiverat, att vid beräkandet av frontmannapensionen avträdelsepensionen beaktas såsom en minskande faktor på samma sätt som andra prestationer av pensionsnatur. Ett tillägg som avser detta föreslås bli intaget i lagen om frontmannapensioner. Emedan en ändring av folkpensionslagen som gäller understödsdelen är avsedd att utsträckas även till avträdelsevederlaget, har en proposition med förslag till lag om ändring av sagda lag avlåtits till riksdagen särskilt för sig i samband med lagförslaget angående avträdelsevederlaget.

Avsikten är att till riksdagen avlåta en särskild proposition angående de ändringar avträdelsepensionssystemet medför i skattelagstiftningen.

Med stöd av vad ovan anförts förelägges Riksdagen till antagande följande lagförslag:

Lag om avträdelsepension.

I enlighet med Riksdagens beslut stadgas:

1 §.

Till person som äger brukningsenhet eller del därav och som för förbättrande av jordbrukets struktur på sätt som stadgas i denna lag varaktigt avstår från att bedriva jordbruk kan erläggas avträdelsepension i enlighet med vad nedan stadgas. Avträdelsepension kan även erläggas till pensionsberättigad ägares make, som varaktigt avstår från att bedriva jordbruk. Ovan avsedda personer benämnes i denna lag *avträdare*.

Avträdelse anses ha skett för förbättrande av jordbrukets struktur, om den främjar bildandet av ändamålsenliga brukningsenheter eller om följen därav är att åker, som till sin kvalitet eller sitt läge är dålig, uteslutes ur jordbruksproduktionen.

2 §.

Förutsättning för erhållande av pension är:

1) att avträdaren åtminstone under fem år omedelbart före avträdelsen bedrivit gårdsbruk på en lägenhet omfattande minst en hektar åker och härvid varit bosatt på brukningsenheten;

2) att de inkomster avträdaren eller äkta makar som är avträdare åtnjuter av annat än gårdsbruket icke kan anses avsevärt ha överstigit ett belopp som kan betraktas som sedvanlig biinkomst för odlare inom lantbruksföretag, vilka motsvarar den brukningsenhet avträdelse-åtgärderna gäller;

3) att avträdaren då avträdelsen sker har fyllt 55 år, likväl så, att sagda åldersgräns icke tillämpas på kvinnlig avträdare, vars make är berättigad till avträdelsepension; och

4) att avträdelsen har skett under tiden mellan den 1 januari 1974 och den 31 december 1976.

Har angående brukningsenhets åkerareal ingåtts i lagen om begränsning av nyttjande av åker (216/69) avsett åkerreserveringsavtal, anses avträdaren vid tillämpningen av stadgan genom arv efter den 19 oktober 1973.

gårdsbruk och att bo på lägenheten även den tid åkerreserveringsavtalet varit i kraft. Från kravet på att avträdaren skall bo på lägenheten kan avstås om särskilda skäl därtill föreligger.

3 §.

Avträdare är icke berättigad till avträdelsepension, om honom eller hans make beviljats avträdelsevederlag enligt lagen om avträdelsevederlag (/) eller i 6 a § lagen om pension för lantbruksföretagare (/) avsedd generationsväxlingspension eller om sagda person har ansökan om avträdelsevederlag eller ansökan som avser erhållande av generationsväxlingspension anhängig.

4 §.

Avträdare är berättigad till pension endast om den brukningsenhet som avträdelseåtgärderna gäller omfattar minst två hektar jordbruksjord och om till sagda jordbruksjord hör minst en hektar för jordbruksproduktion nyttjad åker.

Har avträdare eller äkta makar som är avträdare i sin ägo två eller flera brukningsenheter, förutsätter erhållandet av avträdelsepension att avstående från bedrivande av jordbruk på i denna lag avsett sätt sker på alla dessa lägenheter. Även om avträdaren äger endast en del av en brukningsenhet, förutsätter erhållandet av pension, om brukningsenheten icke har odlats på grund av sämjoskifte, att avträdelseåtgärderna avser hela brukningsenheten.

5 §.

I denna lag avsedd jordbruksjord anges och dess areal beräknas i tillämpliga delar enligt de grunder som stadgats i 2 § 2 mom. och 20 § lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) samt i stadganden som utfärdats med stöd av dessa.

Såsom jordbruksjord beaktas icke område, som anskaffats eller som erhållits på annat sätt än genom arv efter den 1973.

6 §.

Brukningens ägare anses ha avstått från att bedriva jordbruk på i denna lag avsett sätt, om han överläter sin brukningsenhet till jordbruksstyrelsen eller som tillskottsområde till enskild odlare.

Brukningens ägare anses likaså ha avstått från att bedriva jordbruk på i denna lag avsett sätt, om han

1) överläter sin brukningsenhets åker till i 1 mom. nämnd överlåtelseägare och samtidigt förbinder sig att icke överläta sin brukningsenhets skogsmark till annan än jordbruksstyrelsen, kommun eller som tillskottsjord till enskild odlare; eller

2) förbinder sig att inom tre år från det han givit förbindelsen, av sin lägenhet beskoga sådan åker, som icke har ändamålsenlig användning som åkertillskottsområde (*beskogningsförbindelse*), överläter annan åker till ovan i 1 mom. nämnd överlåtelseägare och samtidigt förbinder sig att icke överläta sin lägenhets skogsmark till annan än jordbruksstyrelsen, kommun eller som tillskottsjord till enskild odlare.

Då pensionstagare efter avträdelsern blir ägare till brukningsenhet skall han, såvida i fråga om brukningsenheten varit gällande i 2 mom. avsedd förbindelse, för sin egen del giva motsvarande förbindelse, vid äventyr att avträdelsepensionen annars indrages.

Brukningens ägare är berättigad att av sin brukningsenhet vid avträdelsern i sin ägo eller besittning behålla ett område som omfattar driftscentrum samt ett trädgårds- och åkerområde för odling av potatis samt trädgårdsprodukter som behöves i det egna hushållet. Han kan även förbehålla sig och medlemmar av sin familj rätt att bo i en på den överlätna brukningsenheten belägen bostadsbyggnad och att använda andra byggnader på lägenheten.

7 §.

Vid tillämpningen av denna lag anses avträdelser ha skett vid den tidpunkt, då överlåtelsehandlingen har undertecknats eller, om det är fråga om beskogning, då beskogningsförbindelsen på i förordning stadgat sätt har tillställts lantbruksbyrån inom vederbörande lantbruksdistrikt.

Rätt till överträdelsepension föreligger icke, om avträdelsern efter den 19 oktober 1973 till annan än jordbruksstyrelsen eller som tillskottsområde till enskild odlare har överlätit

av sin brukningsenhet en så väsentlig del, att överlåtelsen bör anses splittra lägenheten.

8 §.

I avträdelsepension utbetalas *full avträdelsepension* eller *minskad avträdelsepension*. Minskad avträdelsepension erlagges till avträdelser, som fyllt 65 år eller som erhåller enligt sjukförsäkringslagen (364/63) tillsvidare eller för minst två månader åt gången beviljad dagpenning eller invaliditets- eller arbetslöshetspension enligt folkpensionslagen (347/56).

Full avträdelsepension ändras till minskad avträdelsepension vid ingången av månaden näst efter den då pensionstagaren fyllt 65 år. Då avträdelsepensionstagare beviljas i 1 mom. avsedd dagpenning enligt sjukförsäkringslagen eller invaliditets- eller arbetslöshetspension enligt folkpensionslagen, ändras avträdelsepensionen från närmast följande möjliga förfalldag för pensionen efter det meddelandet om beviljande av dagpenning eller folkpension inkom till den anstalt som utbetalar avträdelsepensionen.

Om avträdelsepensionstagare beviljad i 1 mom. avsedd dagpenning enligt sjukförsäkringslagen eller invaliditets- eller arbetslöshetspension enligt folkpensionslagen upphör, ändras minskad avträdelsepension på ansökan till full avträdelsepension vid ingången av månaden näst efter den då dagpenningen eller folkpensionen upphörde att utgå, likväl icke retroaktivt för längre tid än sex månader före ingången av månaden efter den då ansökan inlämnades.

9 §.

Det månatliga beloppet av full avträdelsepension är 80 mark per hektar överläten eller beskogad jordbruksjord ända till 5 hektar samt därefter 18 mark per hektar, sammanlagt likväl högst för 15 hektar. Då jordbruksjordens hektar härvid beräknas, beaktas de delar av brukningsenheten som överlätit på ovan i 6 § 1 eller 2 mom. avsett sätt eller beträffande vilka har ingåtts beskogningsförbindelse.

Är avträdelsepensionstagarna två eller flera, fastställes för dem en gemensam avträdelsepension, som till sitt belopp är 50 procent större än pensionen enligt 1 mom. om pensionstagarna är två och 100 procent större om de är tre eller flera. Den gemensamma avträdelsepensionen fördelas jämnt mellan pensionstagarna, om icke särskilda skäl annat föranleder.

Om en del av brukningsenhet äges av person som icke åtnjuter avträdelsepension och som icke är make till avträdelsepensionstagare, lämnas ett område jordbruksjord som motsvarar den andel han äger obeaktat vid fastställandet av avträdelsepensionen.

10 §.

Beloppet av minskad avträdelsepension beräknas så, att från pensionstagarens fulla avträdelsepension avdrages:

1) beloppet av den pension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare, som pensionstagaren är berättigad till på grund av sin lantbruksföretagarverksamhet före avträdelsen, varvid dock icke beaktas förhöjning av pensionsbeloppet enligt 7 c § och avdrag enligt 8 § lagen om pension för arbetstagare (395/61) samt ändring enligt 9 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare; och

2) ett belopp, som är lika stort som det sammanlagda beloppet av barnlös ensamstående person eller, om pensionstagarens make även är berättigad att erhålla avträdelsepension, barnlös make tillkommande folkpensions grunddel och understödsdel till dess fulla belopp i den i 27 § folkpensionslagen avsedda tredje kommundgruppen.

Vid beräkandet av minskad avträdelsepension beaktas i 1 mom. avsedda pensionsbelopp sådana de är då avträdelsepensionen börjar utgå.

Oberoende av vad ovan i denna paragraf är stadgat är beloppet av minskad avträdelsepension alltid minst 74 mark i månaden.

11 §.

Avträdelsepensionstagare, vars rätt till pension uppkommer innan han fyllt 65 år, är skyldig att deltaga i bekostandet av sin avträdelsepension genom att såsom engångsavgift erlägga ett belopp, som erhålles genom att avträdelsepensionens grundförsäkringspremie multipliceras med antalet fulla år som återstår från det avträdelsepensionen började utgå till den tidpunkt, då pensionstagaren fyller 66 år.

Ovan i 1 mom. avsedd grundförsäkringspremie är 25 mark per varje full hektar jordbruksjord som beaktas vid beräkandet av avträdelsepensionen. Då i 1 mom. avsedda pensionstagare är två eller flera, bestäms för dem först en gemensam grundförsäkringspremie, som per ovan avsedd hektar är 37,50 mark om pensionstagarna är två och 50 mark om de är

tre eller flera. Pensionstagarnas andelar av den gemensamma grundförsäkringspremien bestämmas genom att premien delas i proportion till deras avträdelsepensioner.

Försäkringspremien skall betalas innan avträdelsepension börjar utgå. Har pensionssökanden konstaterats vara insolvent, kan försäkringspremien avdragas från avträdelsepensionen på sätt som är stadgat i 12 § 4 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare och i stadganden som utfärdats med stöd av den.

Har ej försäkringspremie betalats eller utredning om oförmågan att betala premie tillställts pensionsanstalten inom sex månader från det pensionsbeslutet gavs, förfaller pensionsbeslutet.

12 §.

Avträdelsepension skall sökas inom ett år från det avträdelsen skett, vid äventyr att rätten att erhålla pension annars förverkas. Av synnerliga skäl kan pension dock beviljas även på försenad ansökan.

Avträdelsepension beviljas från ingången av månaden efter den då besittningen av brukningsenheten eller del därav i enlighet med villkoren i överlåtelsehandlingen övergick från avträdelaren, eller, då fråga är om beskojning, då han i enlighet med beskojningsavtalet upphörde att odla de åkrar som skulle beskojas. Avträdelsepension beviljas dock icke retroaktivt för längre tid än sex månader före ingången av månaden efter den då pensionen söktes.

Avträdelsepension utbetalas till ingången av den kalendermånad som följer efter pensionstagarens död.

Börjar avträdelare bedriva jordbruksproduktion i större omfattning än i 6 § 4 mom. är stadgat eller har i 6 § 2 eller 3 mom. avsedd förbindelse icke iakttagits, indrages avträdelsepensionen om icke särskilda skäl till dess fortsatta utbetalande föreligger.

13 §.

I denna lag stadgade belopp och avträdelsepensioner justeras vid ingången av varje kalenderår på sätt genom förordning närmare stadgas så, att de motsvarar ändringarna i levnads-kostnadsindex.

14 §.

Verkställigheten av denna lag handhas av jordbruksstyrelsen, lantbruksdistriktens lantbruksbyråer och de kommunala lantbruksnämnderna samt av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, om vilken stadgas i lagen om pension

för lantbruksföretagare och som nedan benämnes pensionsanstalten.

15 §.

Avträdelsepension sökes på fastställd blankett och till ansökan skall fogas av pensionsanstalten föreskriven utredning. Ansökningen skall jämte bilagor tillställas lantbruksbyrån i det lantbruksdistrikt inom vars verksamhetsområde den brukningsenhet finns som avträdelseåtgärderna gäller.

Lantbruksbyrån skall insända pensionsansökan jämte sitt eget utlåtande till jordbruksstyrelsen, som till pensionsanstalten skall avgiva utlåtande om, huruvida förutsättningarna för erhållande av avträdelsepension föreligger. Anser jordbruksstyrelsen, att i 1 § 2 mom., 6 § eller 7 § 2 mom. avsedda förutsättningar för erhållande av avträdelsepension icke föreligger, skall ärendet underställas jord- och skogsbruksministeriet för avgörande.

16 §.

Pensionsanstalten handhar avgörandet av pensionsansökningen samt andra uppgifter i anslutning till fastställandet och utanordningen av pensionen. Pensionsanstalten äger icke rätt att i sitt beslut avvika från 15 § 2 mom. nämnt utlåtande till de delar detta berör i 1 § 2 mom., 6 § eller 7 § 2 mom. avsedda förutsättningar för erhållande av avträdelsepension.

I pensionsbeslut skall fastställas beloppet av såväl full avträdelsepension som minskad avträdelsepension.

Det ankommer på lantbruksbyrå och lantbruksnämnd att övervaka, att avträdare uppfyller sina i 6 § 2 och 3 mom. avsedda förbindelser.

17 §.

Pensionsansökan kan handläggas och pension beviljas villkorligt före avträdelsen. I fråga om överlåtelse av brukningsenhet eller del därav betraktas därvid jordbruksstyrelsens köpeanbud angående överlåtelsen eller ett utkast till överlåtelsehandling vilket undertecknats av pensions sökanden och förvärvaren som grundval. En förutsättning för erläggande av pension är, att en överlåtelsehandling enligt köpeanbudet eller utkastet, en besogningsförbindelse eller en till riktigheten styrkt avskrift därav tillställs pensionsanstalten.

Har överlåtelsehandling, besogningsförbindelse eller avskrift därav icke tillställts pensionsanstalten inom sex månader efter det

villkorligt pensionsbeslut gavs, förfaller sagda beslut.

Om avträdelsepension beviljas villkorligt, anses såsom begynnelse tidpunkt för pensionen vid tillämpningen av stadgandena i 10 § 2 mom. och 11 § 1 mom. ingången av den kalendermånad, under vilken det villkorliga pensionsbeslutet gavs.

18 §.

Jordbruksstyrelsen kan med gårdsbrukets utvecklingsfonds medel köpa i denna lag avsedda lägenheter och områden att enligt jorddispositionslagstiftningen användas som tillskottsområden.

Likaså kan jordbruksstyrelsen med gårdsbrukets utvecklingsfonds medel köpa sådana lägenheter och områden, som icke är lämpliga att användas för ändamål enligt jorddispositionslagstiftningen. Vid en senare användning av lägenheter och områden av berörda slag skall i tillämpliga delar iakttagas vad i 13, 14 och 15 §§ lagen om avträdelsevederlag är stadgat. Vid bestämmandet av straffränta med stöd av 14 § 2 mom. lagen om avträdelsevederlag anses såsom övre gräns för straffräntan kapitalvärdet av den avträdelsepension, som skulle ha kunnat bestämmas på grund av de hektar jordbruksjord som motsvarar det område, i fråga om vilket villkoren icke följts.

I 2 mom. avsedda kapitalvärde av pensionen bestämmes enligt av social- och hälsovårdsministeriet fastställda grunder.

19 §.

Överlåtes brukningsenhet eller del därav som tillskottsområde till enskild odlare, kan jordbruksstyrelsen bestämma, att i överlåtelsehandlingen skall intagas ett villkor, att lägenhetens åker eller del därav skall beskogas inom en viss tid.

Om för finansiering av i 1 mom. avsett köp beviljas kredit med stöd av jorddispositionslagstiftningen eller lagen om lantbrukets grundkredit (156/65), skall i skuldsedeln intagas ett villkor, att lånet, såframt icke särskilda skäl till annat förfarande föreligger, skall uppsägas till omedelbar återbetalning, såvida åker som är avsedd att beskogas icke inom utsatt tid har beskogats eller om man börjat använda den för jordbruksproduktion.

20 §.

Statsrådet skall, med beaktande av rådande tillstånd i fråga om överproduktion av jord-

bruksprodukter och andra på saken inverkan omständigheter, för varje kalenderår utfärda närmare föreskrifter om, på vilkendera av de i 1 § 2 mom. nämnda syftemålen huvudvikten skall läggas och hur de annars skall beaktas vid tillämpningen av denna lag. Statsrådet kan uppställa även andra än i denna lag stadgade villkor och inskränkningar rörande överlåtelse-tagaren och den framtida användningen av brukningsenhet som avträdes.

Statsrådet kan också, med beaktande av vad i 1 mom. är stadgat, utfärda allmänna föreskrifter för jordbruksstyrelsen angående tillämpningen av 18 § 1 och 2 mom.

21 §.

I denna lag avsedd avträdare är berättigad att på villkor och mot premie som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet för sig anordna pensionsskydd, som är bättre än det avträdelsepensionsskydd denna lag förutsätter och vars villkor och premier i tillämpliga delar skall fastställas att överensstämma med villkoren och premierna i det tilläggs-pensionsskydd som avses i 11 § 1 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

22 §.

Kostnader som föranleds av avträdelsepensionerna betalas av statens medel till den del i enlighet med 11 § erlagda försäkringspremier icke förlår för sagda utgifter. De förvaltningsutgifter pensionsanstalten åsamkas av verksamheten enligt denna lag sammanslås med förvaltningsutgifterna för dess övriga verksamhet och ersättes pensionsanstalten såsom angående förvaltningsutgifterna i enlighet med lagen om pension för lantbruksföretagare är stadgat.

Statens i 1 mom. avsedda ansvar avser likväl icke förmåner i enlighet med 21 § och förvaltningsutgifter i anslutning till dessa.

Staten skall, i enlighet med vad genom förordning närmare stadgas, varje år till pensionsanstalten i förskott erlägga ett belopp, som motsvarar vad staten enligt 1 mom. uppskattas komma att erlägga.

23 §.

Ändring i pensionsanstaltens ovan i 16 § 1 mom. och 17 § avsedda beslut och undan-

röjande av sådant beslut får sökas såsom i lagen om pension för arbetstagare är stadgat.

Har pensionsansökan avslagits på grund av att i 1 § 2 mom., 6 § eller 7 § 2 mom. avsedda förutsättningar för erhållande av pension icke föreligger, får ändring i beslutet icke sökas. Ändring får icke heller sökas i jordbruksstyrelsens och jord- och skogsbruksministeriets i 15 § 2 mom. avsedda utlåtande.

24 §.

Om ej annat följer av denna lag, gäller om avträdelsepension ytterligare i tillämpliga delar vad i 16—21 a och 22 §§ lagen om pension för arbetstagare samt i 16—18 §§ och 19 § 3 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare är stadgat.

Vid tillämpningen av stadgandena i 17 § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare likställs pensionsskyddscentralen med i sagda lagrum avsedd statlig myndighet.

Utän hinder av vad i de förordningar som givits med stöd av lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62), lagen om pension för lantbruksföretagare och lagen om pension för företagare (468/69) är stadgat om pensionsanstaltens behörighet, ombesörjer lantbruksföretagarnas pensionsanstalt avgörande av pensionsansökan, utbetalning av pension och pensionsanstaltens övriga uppgifter i anslutning till pensionen, som avses i sagda förordningar, då pensions sökanden vid ansökan om pension åtnjuter avträdelsepension.

25 §.

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

26 §.

Denna lag tillämpas räknat från den 1 januari 1974.

Jordbruksstyrelsen och pensionsanstalten skall ofördröjligen vidtaga åtgärder för verkställigheten av denna lag. De kostnader pensionsanstalten åsamkas härav ersättes av statens medel.

I 22 § 3 mom. avsett förskott erlägges för det första kalenderåret inom en månad från lagens ikraftträdande.

Lag

angående ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare.

I enlighet med Riksdagens beslut ändras 16 § lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/69) som följer:

16 §.

Försäkringen enligt denna lag handhas av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Pensionsanstalten handhar även avträdelsepensionsskyddet för odlare på sätt i lagen om avträdelsepension (/) är stadgat.

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt står under tillsyn av social- och hälsovårdsministeriet och reglemente för den utfärdas genom förordning. Pensionsanstaltens beslutanderätt utövas av en delegation och en av denna tillsatt styrelse, till vilka, förutom ordförande och viceordförande, hör en person nominerad av jord- och skogsbruksministeriet, en person

nominerad av social- och hälsovårdsministeriet och två personer nominerade av finansministeriet samt företrädare för de mest representativa av de organisationer som bevakar av denna lag omfattade personers ekonomiska intressen. Ordföranden eller viceordföranden bör vara en med pensionsförsäkringsverksamhet förtrogen person. Delegationen tillsättes av pensions-skyddscentralen, som även utser styrelsens ordförande och viceordförande.

Denna lag tillämpas räknat från den 1 januari 1974.

Lag

angående ändring av lagen om frontmannapension.

I enlighet med Riksdagens beslut ändras 4 § 1 mom. lagen den 23 april 1971 om frontmannapension (294/71) som följer:

4 §.

Rätt till frontmannapension i enlighet med 2 och 3 §§ fastställes på grundvalen av i 30 § folkpensionslagen avsedd årsinkomst, likväl så, att i 30 § 2 mom. 3, 4, 10 och 11 punkterna folkpensionslagen nämnda inkomster samt av de i 8 punkten nämnda inkomsterna andra än extra krigspensioner och av de i 12 punkten

nämnda inkomsterna endast avträdelsepension, som avses i lagen om avträdelsepension (/), räknas som årsinkomst.

Denna lag tillämpas räknat från den 1 januari 1974.

Helsingfors den 19 oktober 1973

Republikens President

Jord- och skogsbruksminister

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag
angående ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare
och till lag om ändring av 30 § folkpensionslagen.**

Bibehållandet av vårt jordbruk i utvecklingsdugligt skick förutsätter att unga företagare med tillräcklig yrkeskompetens även i fortsättningen kommer till jordbruksnäringen. Överlåtelsen av ett lantbruksföretag till en ny generation sker likväl ofta i ett alltför sent skede. Det barn eller annan anhörig som får brukningsenheten i sin besittning har hunnit passera den ålder, då hans möjligheter att utveckla sitt eget företag skulle ha varit de bästa.

En orsak till fasthållandet vid det egna företaget är odlarens och hans makes bekymmer för en tillräcklig utkomstmöjlighet om de avstår från lantbruksföretaget. Den sytning som kan erhållas från lägenheten utgör för det mesta endast en partiell lösning. Det gällande pensionssystemet för lantbruksföretagare, där erhållandet av full ålderspension förutsätter företagbarhet ända till uppnådd pensionsålder, inverkar även återhållande på en överlåtelse av lägenheten. I många fall skulle en odlare vara villig att överlåta sin lägenhet till en nära anhörig, om han skulle erhålla ett stöd för sin utkomst, exempelvis i form av specialpension, tills hans folkpension och lantbruksföretagarpension börjar utgå vid uppnådd pensionsålder.

Regeringen har avlåtit en proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning angående avträddespension (~~reg. prop. nr 102/1972 rd.~~). Enligt propositionen skulle avträddespension erläggas till odlare som säljer sin brukningsenhet för att disponeras för förbättrande av jordbrukets struktur. Avträddespension skulle ej erhållas om lägenheten säljes till barn eller annan nära anhörig, som där fortsätter att bedriva jordbruk. Regeringen har likväl i sin proposition konstaterat att möjligheterna att med hjälp av pension stöda generationsväxlingen borde prövas särskilt, exempelvis i samband med pensionssystemet för lantbruksföretagare.

Med stöd av det ovan sagda föreslås att till en äldre odlare, som före uppnådd pensionsålder avstår från sin för fortsatt odling lämpliga brukningsenhet till förmån för en nära an-

hörig, skulle en särskild generationsväxlingspension börja utbetalas. För lantbruksföretagaren skulle pensionen vara en ersättning för att han av samhälls- och jordbrukspolitiskt vägande skäl avstår från källan till sin utkomst redan före pensionsåldern. Pensionen skulle, vid sidan av en till exempel i form av sytning utgående köpeskilling samt eventuella förvärvsinkomster, ge honom en tryggad utkomst ända tills de lagstadgade ålderspensionerna begynner utgå. Generationsväxlingspensionen skulle avse sådana brukningsenheter, vilkas fortsatta odling kan anses ändamålsenlig. Om brukningsenheten icke uppfyllde detta krav och odlaren önskade upphöra med att bedriva jordbruk, skulle det andra alternativet, att avgå med avträddespension, stå honom till buds.

Generationsväxlingspensionen kan administrativt förverkligas på enklast möjliga sätt, om den anknytes till pensionssystemet för lantbruksföretagare. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har tillgång till de basuppgifter om lantbruksföretagaren och hans företag som behövs för beviljandet av pensionen. Generationsväxlingspensionen skulle dessutom ha många beröringspunkter med avträddespensionen, vars handhavande föreslagits bli ombetrott lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Fördens skull föreslås, att stadgandena rörande generationsväxlingspensionen skulle fogas till lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69).

Pensionsrätten.

En förutsättning för erhållande av generationsväxlingspension vore, att lantbruksföretagaren överlåter sin brukningsenhet, som kan anses fortbeståndsduglig, till en nära anhörig, som uppfyller de fastställda förutsättningarna och som i lagen skulle benämnas förvärvare. Dessutom skulle det förutsättas att lantbruksföretagaren varaktigt upphör att bedriva jordbruk. Om han ånyo skulle bli jordbrukare efter att ha erhållit pensionen, skulle pen-

sionen indragas. Liksom i avträdelsepensionssystemet skulle brukningsenhetens ägare jämte make vara berättigad till pensionen. Vilken-dera av makarna som inregistrerats såsom ägare till lägenheten skulle således icke inverka på rätten till pension. Vardera maken skulle erhålla sin egen självständiga pension.

För hindrande av eventuell spekulation borde man förutsätta att lantbruksföretagaren åtminstone i fem år bedrivit gårdsbruk på brukningsenheten och härvid bott på denna. Om särskilda skäl föreligger skulle man kunna bortse från bosättningskravet. Ett sådant skäl skulle till exempel kunna föreligga då lantbruksföretagarens bostad varit belägen utanför, men i närheten av brukningsenheten.

Då avsikten med generationsväxlingspensionen är att underlätta utkomsten för de lantbruksföretagare som avstår från sin brukningsenhet, föreligger det icke skäl att utbetala pensionen till personer som erhåller sin huvudsakliga utkomst av annan än lantbruksföretagarverksamhet. Ett speciellt stadgande som avser detta föreslås intaget i lagen. Ett stadgande av motsvarande slag har föreslagits även i avträdelsepensionssystemet, där man varit tvungen att formulera det på ett annat sätt, främst på grund av att avträdelsepensionssystemet även skulle beröra småbruk där biinkomster är vanliga.

Det är svårt att på förhand uppskatta hur kraftigt generationsväxlingspensionen kommer att inverka på lantbruksföretagarnas beredvillighet att överlåta sin brukningsenhet ävensom hur stora de av systemet föranledda kostnaderna blir för staten. Systemet borde icke planeras så, att det i praktiken skulle leda till resultat vilka väsentligt står i strid mot den balansering av jordbruksproduktionen som är avsikten med avträdelsepensionssystemet. På grund härav föreslås att pension skulle utgå, om brukningsenheten överlätts efter det lantbruksföretagaren fyllt 60 år. Åldersgränsen vore sålunda densamma som arbetslöshetspensionens nedre åldersgräns. För hustruns del skulle en åldersgräns om 55 år gälla då hennes make, som verkat som lantbruksföretagare, fyllt 60 år. Hustruns ålder skulle sålunda i allmänhet icke utgöra hinder för makarnas överlåtelse av lägenheten omedelbart efter det mannen fyllt 60 år. — Den övre åldersgränsen för erhållande av generationsväxlingspension skulle utgöra 65 år, vid vilken ålder ålderspensionerna normalt börjar utgå.

Åtnjuter lantbruksföretagaren redan invaliditetspension enligt folkpensionslagen (347/56), utför han i allmänhet icke en sådan arbetsinsats, som han skulle kunna avstå ifrån till förmån för förvärvaren. Generationsväxlingspensionen är härvid icke heller påkallad, eftersom folkpensionen tryggar hans utkomst. Det samma gäller lantbruksföretagare som får full invalidpension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare. Fördens skull föreslås stadgat, att lantbruksföretagare som erhåller någon av ovan nämnda pensioner icke är berättigad till generationsväxlingspension. Invalidpension, beviljad såsom delpension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare, skulle däremot icke utgöra hinder för erhållande av generationsväxlingspension.

Avträdelsepensionssystemet skulle endast avse sådana försäljningar av brukningsenheter vilka skulle ske inom tre år efter lagens ikraftträdande. I motiveringen till regeringens proposition nämns visserligen, att lagens tillämpning i någon form borde fortsätta även efter denna tidpunkt. I överensstämmelse härmed föreslås att generationsväxlingspension endast skulle kunna beviljas i de fall då brukningsenheten överlätts inom tre år efter stadgandenas ikraftträdande.

Eftersom förvärvarnas krets inom å ena sidan generationsväxlings- och å andra sidan avträdelsepensionssystemet vore olika, skulle man icke med hänsyn till samma brukningsenhet samtidigt kunna erhålla såväl generationsväxlings- som avträdelsepension. Fördens skull är specialstadganden angående val mellan dessa pensioner obehövlige.

Fortbeståndsduglig brukningsenhet.

Det är ändamålsenligt att med generationsväxlingspensionen stöda sådana brukningsenheter som kan ge en tillräcklig utkomst åt förvärvaren och hans familj. Eftersom förhållandena vid bedrivande av jordbruk varierar i olika delar av landet, borde dock en något lindrigare prövning än den ovan nämnda kunna tillämpas i synnerhet i fråga om Lapplands län men även beträffande andra utvecklingsområden. Med stöd av ovanstående skulle brukningsenhet anses fortbeståndsduglig, om förvärvaren och hans familj enligt uppskattning skulle få sin utkomst därav.

Lantbruksföretagaren har jämsides med gårdsbruket kunnat bedriva en verksamhet som nära ansluter sig därtill, såsom renskötsel eller fiske. I synnerhet renskötsel lämpar sig synnerligen väl i anslutning till gårdsbruket. Den skulle i flera fall stärka förvärvarens utkomst-möjligheter. Fördenskull kunde en förutsättning för erhållande av pensionen vara att lantbruksföretagare, som jämte gårdsbruket även idkat annan företagarkerksamhet som nämns i lagen om pension för lantbruksföretagare, samtidigt avstår även från denna verksamhet till förmån för förvärvaren. Såsom nedan närmare anges skulle ovannämnda företagarkerksamhet i dess totala omfattning beaktas vid beräkandet av generationsväxlingspensionen.

Eftersom uppskattningen av brukningsenhetens fortbeståndsduglighet skulle inverka på överlåtarens möjligheter att bli delaktig av en viss pensionsförmån, borde fortbeståndsdugligheten icke lämnas väsentligt beroende av myndighets prövning. Fördenskull föreslås det bli närmare stadgat genom förordning angående de grunder, enligt vilka brukningsenhetens fortbeståndsduglighet avgöres.

Bedömningen av brukningsenhetens fortbeståndsduglighet skulle utföras av jordbruksmyndigheterna. Före beslutet i pensionsfrågan borde deras utlåtande översändas till lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Utlåtandet skulle binda pensionsanstalten.

Ur överlåtelseföretagarens synpunkt sett är det viktigt att han får den totala brukningsenheten i sin besittning. För att mottagaren av generationsväxlingspensionen, om han så önskar, skall kunna bygga en särskild pensionärsbostad åt sig, borde för honom reserveras rätten att förbehålla sig en bostadstomt. Möjligheten att förbehålla sig ett område för potatis- och trädgårdsodling, vilken ingår i förslaget till lag om avträdelsepension, skulle icke i detta sammanhang behövas, emedan motsvarande möjligheter på ett tillfredsställande sätt kan ordnas i ett sytningsavtal.

Förvärvaren.

Såsom förvärvare vid överlåtelse skulle de närmaste anhöriga komma i fråga. Vid precisandet av dessa har beaktats de inom jordbruket allmänt rådande förhållandena och åskådningarna. I överensstämmelse härmed skulle förvärvare kunna vara den överlåtande lant-

bruksföretagarens eller hans makes släkting i rätt nedstigande led eller äkta make till sådan släkting. Likaledes skulle brors- eller systerbarn till lantbruksföretagaren eller hans make kunna vara förvärvare. Med barn skulle även avses erkänt barn utom äktenskapet, adoptivbarn och fosterbarn. Lantbruksföretagaren skulle givetvis fritt få välja, vem av dessa anhöriga han föreslår till förvärvare.

Det mål som eftersträvas med generationsväxlingspensionen uppnås endast om förvärvaren effektivt förmår fortsätta jordbruket på brukningsenheten. Fördenskull borde man förutsätta, att förvärvaren vad ålder, yrkesskicklighet och andra egenskaper beträffar skall kunna anses lämplig att bedriva gårdsbruk på brukningsenheten. Förvärvarens lämplighet skulle avgöras från fall till fall. Trots att lantbruksmässig yrkesutbildning icke i allmänhet skulle fordras av förvärvaren, borde man förutsätta att han har verkas inom jordbruket i sådan mån att han kan anses ha uppnått erforderlig yrkesskicklighet.

Den ekonomiska ställningen för mottagaren av brukningsenheten kan vara så pass bra och hans omständigheter sådana, att det understöd som ges i form av generationsväxlingspension skulle kunna betraktas som uppenbart oändamålsenligt. I så fall vore han icke en i lagen avsedd förvärvare. En person åt vilken man, med hänsyn till hans ekonomiska ställning, icke skulle kunna bevilja kredit i enlighet med jorddispositionslagen (353/58) eller lagen om lantbrukets grundkredit (156/65), skulle alltså icke komma i fråga som förvärvare.

Jordbruksmyndigheterna skulle till pensionsanstalten avge ett för denna bindande utlåtande över huruvida mottagaren kan anses uppfylla de i lagen nämnda av prövning beroende förutsättningarna för överlåtelseföretagare.

Vid ansökan om generationsväxlingspension bör man försäkra sig om att förvärvaren verkligen har för avsikt att fortsätta med gårdsbruket på brukningsenheten. Han borde därför avge en utfästelse, som skulle bifogas pensionsansökningen och vari han förbinder sig att, ifall pensionen beviljas, behålla brukningsenheten i sin besittning och där bedriva jordbruk åtminstone under de fem följande åren räknat från det pensionen begynner. Skulle förvärvaren utan godtagbart skäl bryta mot denna utfästelse, borde pensionsanstalten återkräva kapitalvärdet av generationsväxlingspensionen

enligt av social- och hälsovårdsministeriet fastställda grunder. Ett dylikt godtagbart skäl skulle exempelvis föreligga vid inträffad invaliditet, expropriation av brukningsenheten eller utbyte av brukningsenheten mot en annan som uppfyller minst lika stora förutsättningar för fortsatt odling. Av synnerligt skäl skulle pensionsanstalten kunna bestämma att förvärvaren helt eller delvis befrias från att erlagga det kapitalvärde vars betalning påförts honom. En dylik befrielse kunde vara möjlig då med beaktande av omständigheterna en återindrivning vore uppenbart oskälig.

Pensionens belopp.

Generationsväxlingspensionens belopp borde dimensioneras så, att det vore anpassat efter pensionstagarens tidigare arbetsinsats. Såsom måttstock kunde man betrakta pensionen enligt lagen om pension för lantbruksföretagare. Dessutom borde behovet att trygga lantbruksföretagarens utkomst beaktas. Samtidigt borde man förutsätta att pensionsskyddet för mottagaren av generationsväxlingspensionen i allmänhet icke skulle överstiga vad han skulle erhålla i pension efter uppnådd pensionsålder.

Med stöd av ovanstående föreslås, att generationsväxlingspensionen skulle utbetalas till ett belopp, som motsvarar full invalidpension med full effekt enligt lagen om pension för lantbruksföretagare, ökat med ett belopp motsvarande folkpensionen. Den del, som motsvarar invalidpensionen enligt lagen om pension för lantbruksföretagare, skulle benämnas generationsväxlingspensionens grundbelopp. Vid beräkandet av detta belopp skulle icke tagas i betraktande lantbruksföretagarens arbets- och tjänsteförhållanden och ej heller den företagarverksamhet som beröres av lagen om pension för företagare (468/69). På en brukningsenhet om t. ex. 15 hektar förvärdlad jordbruksjord skulle grundbeloppet, av husbondens generationsväxlingspension beräknad enligt gällande indextal vara 122 mark och husmoderns 50 mark i månaden.

I generationsväxlingspension skulle såsom tilläggsdel utbetalas ett belopp som är lika stort som det sammanräknade beloppet av folkpensionens grunddel för en ensamstående barnlös person och den fulla understödsdelen i den i 27 § folkpensionslagen avsedda tredje kommungruppen. Beloppets storlek är för till-

fället 226 mark i månaden. Om pensionsstagarens make även vore berättigad till generationsväxlingspension, skulle ovan nämnda belopp ökas med 12 procent.

Det är möjligt att en lantbruksföretagare, som beviljas generationsväxlingspension, redan på basen av sin företagarverksamhet erhåller invalidpension beviljad såsom delpension i enlighet med lagen om pension för lantbruksföretagare. I ett dylikt fall skulle invalidpensionen upphöra och de pensionsrater som har överlappat generationsväxlingspensionen skulle kvittas från sistnämnda pension.

Blir mottagaren av generationsväxlingspensionen arbetsförmögen på sätt som avses i arbetspensionslagarna, skulle han icke äga rätt att erhålla invalidpension på basen av sin i lagen om pension för lantbruksföretagare avsedda företagarverksamhet. Han skulle nämligen redan erhålla motsvarande pension såsom generationsväxlingspension. Då storleken av familjepensionen efter mottagare av generationsväxlingspension fastställes, borde dock förmånslåtarens vid sin död anses ha på grund av sin lantbruksföretagarverksamhet ägt rätt att erhålla en invalidpension som är lika stor som grundbeloppet av generationsväxlingspensionen. Dessutom borde i lagen stadgas att generationsväxlingspensionen icke hindrar mottagaren från att förbättra sitt pensionsskydd exempelvis genom ett arbetsförhållande som faller under lagen om pension för arbetstagare (395/61). Enligt lagen om pension för lantbruksföretagare skulle han däremot icke längre kunna förvärva motsvarande pensionsskydd.

Stadgandena angående barntillägg till arbetspension och samordning av arbetspension borde även tillämpas på generationsväxlingspensionens grundbelopp, men icke på pensionens tilläggsdel.

I övrigt skulle beträffande generationsväxlingspensionens grundbelopp och mottagare av generationsväxlingspension i tillämpliga delar gälla vad enligt arbetspensionslagarna stadgats om invalidpensionen och dess mottagare.

Generationsväxlingspensionen skulle i allmänhet begynna då överlåtelsen av brukningsenheten har skett. Då pensionstagaren fyller 65 år skulle pensionens tilläggsdel upphöra och grundbeloppet ändras till en normal ålderspension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare. I förhållande till dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (364/63), skulle pensio-

nens tilläggsdel vara primär på samma sätt som invalidpensionen. Då generationsväxlingspensionen beviljas retroaktivt, skulle det belopp som motsvarar dagpenningen enligt sjukförsäkringslagen och som utgått retroaktivt för samma tid som dagpenningen erläggas till sjukförsäkringsfonden. Beviljas mottagaren av generationsväxlingspension invaliditetspension enligt folkpensioneringen, skulle pensionens tilläggsdel minskas med folkpensionens belopp. Om folkpensionen eventuellt upphörde, skulle tilläggsdelen åter utgå oförminskad. — Har tilläggsdelen minskats på grund av makes pension och avlider maken, skulle minskningen av tilläggsdelen upphöra.

Begynner mottagaren av generationsväxlingspension bedriva jordbruk för egen räkning på brukningsenhet som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare, skulle generationsväxlingspensionen indragas. Bedrivande av skogsbruk eller arbete på brukningsenheten i egenkap av familjemedlem skulle icke medföra pensionens indragning. Motsvarande stadgande har föreslagits i fråga om lagen om avträdelsepension.

Organisationen.

Verkställandet av generationsväxlingspensionen skulle omhändersas av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Beviljandet och utbetalningen av pensionen skulle ske på samma sätt som i fråga om de övriga lantbruksföretagarpensionerna. Ändring skulle sökas hos pensionsnämnden och försäkringsdomstolen. Något specialstadgande angående dessa frågor skulle ej behövas.

Ansökan om generationsväxlingspension borde göras inom ett år efter överlåtelsen av brukningsenheten. Av synnerligt skäl skulle även en försenad ansökan kunna tagas i övervägande. Pensionsansökningarna skulle inlämnas till de lokala lantbruksbyråerna på samma sätt som ansökningarna om avträdelsepension. Jordbruksmyndigheterna skulle handlägga ansökningarna och ge sitt utlåtande med iakttagande av samma handläggningssätt som i fråga om avträdelsepensionsärendena. Jordbruksstyrelsens utlåtande angående brukningsenhetens fortbeståndsduglighet och angående förvärvarens förutsättningar skulle vara bindande för lantbruksföretagarnas pensionsanstalt och för rättsmedelsinstanserna inom lantbruksföretagarnas pensionssystem. Är jordbruksstyrelsens utlä-

rände i dessa frågor negativt, borde det underställas jord- och skogsbruksministeriet för avgörande. På Åland skulle landskapsstyrelsen ombesörja jordbruksstyrelsens uppgifter, och i detta fall skulle utlåtandet ej underställas ministeriet. Närmare stadganden om förfarandet vid ansökan om pension borde intagas i förordningen om pension för lantbruksföretagare.

Den som planerar överlåtelse av brukningsenhet borde på förhand kunna erhålla visshet om huruvida han kommer att erhålla generationsväxlingspension och hur stort belopp som beviljas. Fördenskull föreslås att i lagen om pension för lantbruksföretagare skulle intagas ett liknande stadgande angående förhandsbeslutsförfarande som i förslaget till lag om avträdelsepension.

Kostnader.

På basen av uppgifterna i 1969 års lantbruksräkning kan antalet brukningsenheter omfattande minst 10 åkerhektar, för vilka generationsväxlingspension främst kan komma i fråga, uppskattas till cirka 12 000. Vidare är enligt samma lantbruksräkning andelen lantbrukare, som räknar med att de kommer att fortsätta med jordbruket under kortare tid än ett år, 8,5 procent. Då ytterligare beaktas, att alla odlare icke har en nära anhörig som fyller de förutsättningar, som krävs av en förvärvare, kan man beräkna att generationsväxlingspensionen under det första året skulle beviljas åt i runt tal 800 husbönder och 600 husmödrar. Även under det andra och tredje året skulle antalet nya fall vara av samma storleksklass.

Den genomsnittliga generationsväxlingspensionen skulle sannolikt komma att motsvara en brukningsenhet om cirka 15 hektar förvandlad jordbruksjord. På basen av detta skulle pensionskostnaderna, beräknade enligt 1974 års nivå, under det första året vara 3 miljoner mark, under det andra året 8 miljoner mark och under det tredje året 11,5 miljoner mark. Efter detta skulle kostnaderna minska.

Pensionsutgifterna skulle bekostas på samma sätt som andra lantbruksföretagarpensioner. Då ökningen av fonderingen till lantbruksföretagarnas pensionsanstalt upphör enligt uppskattning år 1974, skulle generationsväxlingspensionerna i sin helhet komma att finansieras av staten. För den händelse att de av generationsväxlingspensionerna förorsakade faktiska kostna-

derna skulle överstiga i föregående stycke nämnda belopp, kommer regeringen att överväga att finansieringen av det överstigande beloppet ordnas till exempel med hjälp av gårdsbrukets utvecklingsfond.

Annan lagstiftning.

Generationsväxlingspensionen skulle vid fast-

ställandet av storleken av folkpensionens understödsdel i likhet med de övriga arbetspensionerna vara prioriterad inkomst. En härav föranledd justering föreslås i folkpensionslagen.

Med stöd av vad ovan anförts förelägges Riksdagen till antagande följande lagförslag:

Lag

angående ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare.

I enlighet med Riksdagens beslut ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/69) 15 §, sådan den lyder i lag av den 23 december 1970 (830/70), samt fogas till lagen nya 6 a, 6 b, 6 c, 6 d, 6 e, 6 f och 6 g §§ som följer:

6 a §.

Lantbruksföretagare, som till nedan i 6 b § avsedd förvärvare överläter sin brukningsenhet, vilken bör anses fortbeståndsduglig, och som varaktigt upphör med bedrivande av lantbruk, äger rätt att erhålla generationsväxlingspension under förutsättning:

1) att han under minst fem år omedelbart före överlåtelsen, medan han varit bosatt på brukningsenheten, bedrivit gårdsbruk på denna på sätt, som avses i 1 § 2 mom. 1 punkten, och under sagda tid fått sin huvudsakliga utkomst av i denna lag avsedd företagareverksamhet;

2) att han vid överlåtelsen fyllt 60, men icke 65 år och att han icke åtnjuter i folkpensionslagen avsedd invaliditetspension eller i denna lag avsedd full invalidpension; och

3) att han överlätit brukningsenheten efter år 1973, men före år 1977.

Lantbruksföretagares make, som uppfyller övriga i 1 mom. avsedda förutsättningar för erhållande av pension, äger rätt att erhålla generationsväxlingspension även om han saknar äganderätt till den brukningsenhet som överlätes.

Generationsväxlingspension må beviljas lantbruksföretagare, som icke uppfyller den i 1 mom. 1 punkten stadgade förutsättningen angående

bosättning på brukningsenheten, om synnerliga skäl därtill föreligger.

Utan hinder av den i 1 mom. 2 punkten stadgade åldersgränsen om 60 år äger kvinnlig lantbruksföretagare, som vid överlåtelsen fyllt 55 år, rätt att erhålla generationsväxlingspension, om hennes make vid nämnda tidpunkt fyllt 60 år och erhållit sin huvudsakliga utkomst av i denna lag avsedd företagareverksamhet.

6 b §.

Såsom fortbeståndsduglig betraktas brukningsenhet, vars bibehållande i jordbruksproduktionen bör anses ändamålsenligt och av vilken förvärvaren och hans familj kan uppskattas få sin utkomst. Har lantbruksföretagare jämsides med gårdsbruket även bedrivit annan i denna lag avsedd företagareverksamhet, må, då brukningsenhetens fortbeståndsduglighet avgöres, som förutsättning uppställas, att lantbruksföretagaren avstår även från denna företagareverksamhet till förmån för förvärvaren. Närmare föreskrifter om grunderna för avgörandet av brukningsenhetens fortbeståndsduglighet utfärdas genom förordning.

Förutsättning för erhållande av generationsväxlingspension är, att brukningsenheten över-

låtes i sin helhet till förvärvaren. Överlåtaren äger dock rätt att därifrån förbehålla sig ett område lämpligt som bostadstomt.

Förvärvaren skall vara barn till lantbruksföretagaren eller hans make eller till deras syskon, eller avkomling eller make till ett dylikt barn. Med barn avses även barn utom äktenskap, som blivit lagligen erkänt eller som har samma ställning som erkänt barn, samt adoptivbarn och fosterbarn. Dessutom förutsättes att förvärvaren vad ålder, yrkesskicklighet och andra egenskaper beträffar må betraktas som lämplig att bedriva gårdsbruk på brukningsenheten och att det icke med hänsyn till hans ekonomiska ställning och omständigheter bör anses uppenbart oändamålsenligt att giva honom stöd.

6 c §.

I generationsväxlingspension utbetalas ett grundbelopp och en tilläggsdel. Pensionens grundbelopp är lika stort som den invalidpension som enligt denna lag skulle ha beviljats lantbruksföretagare, om han vid tidpunkten för överlåtelsen av brukningsenhetens besittning hade ägt rätt till full invalidpension. Vid beräkandet av grundbeloppets storlek beaktas dock icke rätt till pension, som grundar sig på lantbruksföretagares arbets- eller tjänsteförhållande eller på annan än i denna lag avsedd företagareverksamhet. Pensionens tilläggsdel är lika stor som det i första meningen i 8 § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare avsedda folkpension motsvarande beloppet vid den tidpunkt då generationsväxlingspensionen begynner. Äger likväl även lantbruksföretagares make rätt till generationsväxlingspension, minskas tilläggsdelens belopp med 12 procent.

Pensionstagare äger icke rätt att för tid, under vilken generationsväxlingspension utgår, erhålla annan pension på grund av sin i denna lag avsedda företagareverksamhet. Vid fastställandet av familjepensionens storlek efter mottagare av generationsväxlingspension anses dock, att förmånslåtaren vid sin död ägt rätt att på grund av sin i denna lag avsedda företagareverksamhet erhålla en full invalidpension, vilken är lika stor som generationsväxlingspensionens grundbelopp.

Beviljas generationsväxlingspension åt person, vilken erhållit som delpension beviljad invalidpension, indrages invalidpensionen från

närmast följande möjliga förfallodag till den del som pensionen grundar sig på i denna lag avsedd företagareverksamhet. De rater av den invalidpension som skall indragas, vilka utbetalats sedan generationsväxlingspensionen begynte, anses såsom delbetalningar av generationsväxlingspensionen.

Generationsväxlingspensionen betraktas icke såsom sådan pension, vars erhållande hindrar att pensionsrätt uppstår på grund av arbets- eller tjänsteförhållande eller annan än i denna lag avsedd företagareverksamhet.

Vad som stadgats i 7 c, 8 och 8 a §§ lagen om pension för arbetstagare, skall tillämpas på pensionens grundbelopp, men ej på dess tilläggsdel.

Angående generationsväxlingspensionens grundbelopp och mottagare av generationsväxlingspension gäller med nedan stadgade undantag i övrigt i tillämpliga delar vad om invalidpension och mottagare av sådan pension är stadgat.

6 d §.

Generationsväxlingspension erlägges från ingången av den månad, som följer näst efter den, under vilken besittningen av brukningsenheten övergick, dock icke retroaktivt för längre tid än ett år före den månad, som följer näst efter ansökningen om pension. Då pensionstagaren fyller 65 år, upphör generationsväxlingspensionens tilläggsdel och grundbeloppet förändras till ålderspension.

Generationsväxlingspension skall vad pensionens tilläggsdel beträffar betraktas såsom i 27 § sjukförsäkringslagen avsedd ersättning, vilken inverkar på dagpenningens storlek. Beviljas generationsväxlingspension retroaktivt och har till lantbruksföretagaren för samma tid med stöd av sjukförsäkringslagen erlagts dagpenning, utbetalas den del av generationsväxlingspensionens tilläggsdel, som motsvarar dagpenningen, till sjukförsäkringsfonden.

Beviljas mottagaren av generationsväxlingspension invaliditetspension enligt folkpensionslagen, avdrages från generationsväxlingspensionens tilläggsdel beloppet av nämnda folkpension jämte tillägg sådant det är, då folkpensionen begynner. Avdraget göres från närmast följande möjliga förfallodag efter att meddelande om beviljandet av folkpension in-

kommit till pensionsanstalten. Indrages folkpension, som beviljats mottagare av generationsväxlingspension, slopas det avdrag, som på grund av folkpensionen gjorts från tilläggsdelen, från ingången av månaden näst efter den, under vilken folkpensionen upphörde.

Har generationsväxlingspensionens tilläggsdel utbetalats minskad enligt 6 c § 1 mom. sista meningen och avlider pensionstagarens make, slopas det avdrag, som gjorts från tilläggsdelen, från ingången av månaden näst efter makens död.

Begynner mottagare av generationsväxlingspension bedriva jordbruk på sätt, som avses i 1 § 2 mom. 1 punkten, indrages pensionen.

6 e §.

Jordbruksstyrelsen skall till pensionanstalten avgiva utlåtande över huruvida

1) i 6 a § avsedd brukningsenhet skall betraktas som fortbeståndsduglig;

2) förvärvaren uppfyller i 6 b § 3 mom. sista meningen avsedda förutsättningar; och

3) i 6 a och 6 b § stadgade övriga förutsättningar för erhållande av generationsväxlingspension föreligger.

Anser jordbruksstyrelsen, att de i 1 mom. 1 eller 2 punkten avsedda förutsättningarna icke är för handen, skall ärendet underställas jord- och skogsbruksministeriet. Pensionsanstalten äger icke rätt att i sitt beslut avvika från jordbruksstyrelsens eller ministeriets utlåtande till den del det rör de i 1 mom. 1 och 2 punkterna avsedda förutsättningarna.

I landskapet Åland ombesörjes de uppgifter, som enligt denna lag ankommer på jordbruksstyrelsen, av Ålands landskapsstyrelse. Dess utlåtande underställes ej på sätt i 2 mom. stadgas.

6 f §.

Har ansökan om generationsväxlingspension icke gjorts inom ett år efter det besittningen av brukningsenheten överläts, har rätten att erhålla pension förverkats. Av synnerligt skäl må dock pension beviljas även på grund av en försenad ansökan.

Vid ansökan om generationsväxlingspension skall till pensionsansökningen bifogas förvärvarens utfästelse, vari han förpliktar sig att, ifall pensionen beviljas, behålla den över-

låtna brukningsenheten i sin ägo och där bedriva jordbruk under en tid av minst fem år räknat från det pensionen begynner.

Uppfyller förvärvaren icke sin i 2 mom. avsedda utfästelse och föreligger därtill icke godtagbart skäl, skall pensionsanstalten förpliktad förvärvaren att ersätta pensionsanstalten för generationsväxlingspensionens kapitalvärde, vilket bestämmes enligt av social- och hälsovårdsministeriet fastställda grunder. Av synnerligt skäl må pensionsanstalten dock besluta, att pensionens kapitalvärde helt eller delvis icke skall indrivas hos förvärvaren.

6 g §.

Ansökan om generationsväxlingspension må handläggas och pension beviljas villkorligt på grundval av ett utkast till köpe- eller annat överlåtelsebrev, som undertecknats av pensions-sökanden och förvärvaren. En förutsättning för erläggande av pension är likväl, att köp eller annan överlåtelse sker på de villkor som nämnes i utkastet och att överlåtelsehandlingen eller officiellt styrkt avskrift därav insändes till pensionsanstalten.

Ovan i 1 mom. avsett villkorligt beslut förfaller, om överlåtelsehandling motsvarande utkastet eller avskrift av överlåtelsehandlingen icke tillställts pensionsanstalten inom sex månader efter det beslutet gavs.

Vid beviljande av pension med stöd av stadgandena i denna paragraf betraktas för fastställande av pensionens storlek såsom pensionens begynnelsestidpunkt ingången av den kalendermånad, under vilken det villkorliga beslutet gives.

15 §.

Ändring i pensionsskyddscentralens i 1 § 5 mom. och 4 § samt i pensionsanstaltens i 6 f och 6 g §§ samt i 8 § 6 mom. avsedda beslut och undanröjande av sådant beslut må sökas på sätt i lagen om pension för arbetstagare är stadgat.

Har pensionsansökan avslagits på grund av att i 6 e § 1 mom. 1 eller 2 punkten avsedda förutsättningar icke föreläggas, må ändring i beslutet icke sökas. Ändring må ej heller sökas i ovan i 6 e § avsett utlåtande.

Denna lag tillämpas från och med den 1 januari 1974.

Lag

om ändring av 30 § folkpensionslagen.

I enlighet med Riksdagens beslut ändras 30 § 4 mom. folkpensionslagen av den 8 juni 1956, sådant lagrummet lyder i lag av den 18 juni 1971 (499/71), som följer:

30 §.

motsvarande tillämpning på arbetslöshets- och generationsväxlingspension.

Vad i 2 mom. 3 och 10 punkterna är sagt om ålderdoms- och invaliditetspensioner äger

Denna lag tillämpas från och med den 1 januari 1974.

Helsingfors den 19 oktober 1973.

Republikens President

Social- och hälsovårdsminister